

Palangoje – ne tik šį pavasarį, vasarą, bet ir rudenį dailės mylėtojus džiugins paroda „MARIJA ŠVAŽIENĖ: gobelenai ir tapyba“

Šių metų balandžio 29 d., artėjant kurortiniam sezonui, Palangos burmistro Jono Šliūpo muziejuje (Lietuvos nacionalinio muziejaus padalinys), atidaryta įspūdinga paroda „Marija Švažienė: gobelenai ir tapyba“. Ji veiks iki spalio 2 dienos.

Marija (tikr. vardas Marytė) – ne žemaitė (ji gimė 1930 m. rugpjūčio 14 d. Kaune gyvenusioje Kondrackių šeimoje), tačiau jos gyvenimas glaudžiai susijęs su Žemaitija. 1959 m. pabaigoje Marija ištekėjo už iš Mažeikių krašto kilusio iškilaus XX a. lietuvių tapytojo Jono Švažo (1925–1976), kartu su juo išaugino sūnų Saulių, lankydavosi Žemaitijoje, lankydavosi Palangoje, čia paroda ir surengta. Pasak menotyrininkų, Marijos ir Jono Švažų sąjunga turėjo didelę reikšmę abiejų menininkų kūrybai ir gyvenimui. Dr. Dalia Karatajienė yra pažymėjusi, kad „*Marijos Švažienės tekstilės darbai yra pažįstama visai Lietuvos meno mylėtojų auditorijai – jie nesyk eksponuoti Lietuvos ir užsienio galerijose. Dailininkės vardą garsino dar pereito dešimtmečio pabaigoje sukurti tokie gobelenai kaip „Skrydis“, „Medis“, „Saulės žiedai“, „Saulės takas“, kurie papuošė Vilniaus Antakalnio ligoninės, Vilniaus gimdymo namų Tyzenhauzų gatvėje, Onkologijos instituto, Santariškių universitetinės ligoninės interjerus, suteikdami jiems ypatingą emocinį atspalvį. Tai – tik menka dalis menininkės kūrinių, paveikusių visą Lietuvos tekstilės raidos trajektoriją. Meninės tekstilės istorija neišsivaizduojama ir be Marijos Švažienės „Plaštakių – pirmojo Lietuvoje išausto erdvinio gobeleno. [...].*

Marija tapti dailininke apsisprendė mokydamasi vidurinėje mokykloje. 1955 m. ji baigė Lietuvos dailės institutą, pradėjo savo kūrinius eksponuoti parodose ir įsidarbino Kauno „Dailės“ kombinate (ten dirbo iki 1960 m.). Parodų, kuriose buvo galimybė pamatyti jos kūrinius, būta daugybė, vien individualių surengta keliolika: Vilniuje – 1970, 1974, 2000, 2005, 2010 m., Panevėžyje – 1974 m., Cosenzoje – 1978 m., Klaipėdoje – 2000, 2011,

Marija Švažienė. „Žemės žiedas“, 1976 m. Kūrinys saugomas Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje, LNDM TA 659

2016, 2020, 2024. Plačiausiai ji žinoma ir aukščiausių įvertinimų sulaukė kaip tekstilininkė, tačiau Marija dar ir tapo. Kūrybos ji neapleidžia ir jau būdama garbaus amžiaus.

Šiųmetės kūrybos parodos, kurioje eksponuojami M. Švažienės tekstilės ir tapybos darbai, Palangoje organizatoriai pažymi, kad „*Jau pirmuoju išaustu gobelenu menininkė „išlaisvino gobeleną iš sienos“ ir pelnė tarptautinį pripažinimą [...].*

Paroda kviečia susitikti su viena išskirtiniausių

Parodos „Marija Švažienė: gobelenai ir tapyba“ reklaminis plakat

Marija Švažienė. Gobelenas „Ir paukščiai nori skristi. I-III“, 1986 m. Kūriny s augomas Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje, LNDM TA 1252/1-3

Lietuvos tekstilės kūrėjų – Marija Švažiene (g. 1930 m.). Nuo ankstyvųjų kūrinių ji kryptingai laužė nusistovėjusias gobeleno tradicijas ir šiai kūrybos formai suteikė dinamišką, erdvinę raišką. Netikėtos gobelenų savybės atsinaujinančios, iš socialistinio realizmo slogučio bundančios dailės kontekste buvo greitai pastebėtos, o menininkės kūriniai netrukus tapo nuolatiniais respublikinių, sąjunginių ir Europoje rengiamų parodų eksponatais.

Parodoje pasakojama apie autorės kūrybinius ryšius su jos vyru, tapytoju Jonu Švažiu (1925–1976). Lankytojai taip pat sužinos apie kūrėjos santykį su Palanga. Parodoje pristatomi svarbiausi M.Švažienės įkvėpimo šaltiniai ir jų atgarsiai kūryboje. Reikšmingą vietą užima jūra ir Palanga, nuo pirmo apsilankymo sužavėjusi menininkę – ji dažnai čia sugrįždavo kurti ir ilsėtis.

Kita parodos ašis – kūrybinis dialogas su menininkės vyru, tapytoju Jonu Švažiu (jų darbuose susitinka panašios temos – miestas, kosmosas, gamta), tačiau kiekvienas jas plėtoja savitai. Švažienės gobelenuose šis dialogas įgauna spalvinį intensyvumą, ritminę struktūrą, o vėlyvesniuose darbuose – vis ryškesnį tapybiškumą.

Parodoje pristatoma ir netikėta, penkis dešimtmečius trukusi istorija, sujungusi M. Švažienę ir italų kilmės šveicarų kompozitorių Gaetano Giuffrè. Jo įkvėpta muzikinė rapsodija, sukurta pagal menininkės „Erdvinį gobeleną“, ilgus metus autorei buvo nežinoma. Jono Šliūpo muziejuje šis kūrinys pirmą kartą skamba jį įkvėpusio restauruoto gobeleno fone.“

Parodoje, kurios kuratorė Andželika Baroti, projekto vadovė – Nijolė Laužikienė. Eksponuojami Lietuvos nacionaliniame

Marijos Švažienės kūrinys „Karnavalas“. 1963 m. iš Lietuvos nacionaliniame dailės muziejaus rinkinių, LNDM TA 17

dailės muziejuje bei Marijos ir Sauliaus Švažių šeimos bei Valdo Gaurelio privačiose kolekcijose saugomi kūriniai.